

**ДВІ ХУДОЖНІ ВЕРСІЇ ОДНІЄЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕМИ
(«МАРТИН БОРУЛЯ» І. КАРПЕНКО-КАРОГО І
«МИНА МАЗАЙЛО» М. КУЛІША).**

Саєнко В. П. (ОДУ)

Проблема добровільно-примусової втечі від національного єства і виразності належить до «вічних» для української ментальності і культури. Недарма Іван Карпенко-Карий — класик вітчизняної літератури і Микола Куліш — митець ренесансного типу з ХХ ст. вступили в діалог, давши дві версії розв'язання болючого питання: чи легко бути українцем? і що виходить, коли позбуваєшся своїх національних вериг? які вони, ці історії, - комічні, трагічні чи трагікомічні і чому саме такі?

чому такий низький рівень національної свідомості в середньостатистичному вимірі? чому на крутих віражах вітчизняної історії не спрацьовує національна ідея?

Автор комедії «Мартин Боруля» обмежує трактування теми аналізом поведінки героя. Зрозуміла поведінка Мартина Борулі, який в одержанні титула і «мендалі» побачив відстоювання ознак людської гідності, на які він претендував, опираючись на своє походження.

У п'єсу «Мина Мазайло» М. Куліша з комедії І. Карпенка-Карого не просто перекочував промовистий вираз — «олива з мухами», — що є своєрідною квінтесенцією обох творів, але набули ваги інші акценти в його застосуванні, як і вирізбленні та ідейно-смісловому наповненні української теми.

Мистецька мудрість М. Куліша полягає не тільки в тому, що він цілий науковий трактат про достоїнства мови підносить так органічно і художньо доцільно на малій площі тексту, що навіть філологічно освічена людина, мовознавець-професіонал почерпне з цього скарбу художньої лінгвістики як цікаві факти, так і парадигми української мови, секрети спеціальної науки.

За п'єсою М. Куліша можна проникнути в особливості української мови. Автор п'єси проникає у код українського роду - мову, - визначаючи ряд її важливих і диференціюючих ознак у планетарному просторі.

По-перше, специфічні орфоепічні норми, особливості вимови ряду звуків, що розрівнюють українську і російську мови. Так, в українській вимові наявні дві фонемі «г» і «Г», що свідчить про її розвиненість і закоріненість в історії, а також дає можливості досконалої транслітерації з іноземних мов.

Другою властивістю української мови є її лексичне багатство, розгалуженість відтінків значень, розвинені моделі смислового нюансування. Як приклад наводиться ціле синонімічне гніздо (складне аж тридцяти варіантних) слова «говорити».

Третьою прикметою української мови є економність і стислість вислову, що характеризує високий рівень її розвитку і здатності до самовдосконалення. Наприклад, для того, щоб сказати російською мовою про особливий стан людської душі, своєрідного злиття з Всесвітом і сприйняття зоряного неба, треба вжити п'ять слів: «ночю при звездах не спиться», а українською лише одне слово — «зорію».

Четвертою особливістю є поетичність вислову і музикальність мовлення та естетизм відчуттів і характеру українця, в них оформлених.

Як приклад наводиться вміння українців поетично оповісти кохання не тільки в усному мовленні, але в літературному вираженні. Ця якість виявляється і в українському словотворенні, ономастичній сфері. Так, українські прізвища прояснюють код роду, свідчать про походження і менталітет їх носіїв. Крім того, вони демократичні, виразні, фактурні - рубенсівські.

П'ятою специфічною рисою є особливий словесний етикет, ввічливість мовних зворотів і конструкцій, що свідчать про культуру поведінки, рівень почуттєвих реакцій і мислительного досвіду нації. Як вияв цієї культури - підкреслення паритетності людських стосунків. Так, вислів «одружитися з нею» передає рівноправність чоловіка і жінки, поважачий характер родинних взаємин, паритетність їхніх стосунків. І слово «дружина» має інші відтінки, ніж по-російськи - «супруга» - пара волів».

ВТІЛЕННЯ В ОБРАЗАХ ТВОРІВ В. ВИННИЧЕНКА ІДЕЇ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.

Білик В. В. (ОДМУ)

Українська національна ідея, ідея формування української нації як нації модерної і державної проймає наскрізь значну частину творів В. Винниченка.

Однією з провідних тем дореволюційних його творів є тема народження й формування української людини нового типу. Це бачимо, наприклад, в потрясаючій картині смертної кари («Промінь сонця») або в зображенні героїчної смерті непомітного, тихого, добросердного політичного в'язня Піні, який, жертвуючи життям, допомагає втекти товаришам з тюрми («Талісман»).

Здатність героїв В. Винниченка на самопожертву є виявом душевного благородства і надзвичайної сили волі (образ поета Вадима Стельмашенка — «По-свій»; образ босяка — «Босяк»; образ Микити Сліпченка, що жертвує навіть життям своїх дітей в ім'я ідеї — «Між двох сил»).

Образ талановитого сільського пісняра-сатирика Тереня вражає своєю непримиренністю до неправди і зла, своєю незалежністю. Умалюванні цього образу вбачають пророче передбачення долі приборканих владою поетів 20-х і наступних років.

Образи жінок у творах В. Винниченка чарівні, героїчні, іноді тра-